

OQÍVSHÍLARDÍŃ 4-K KÓNLIK PESIN QÁLIPLESTIRIWDE INTERAKTIV METODLARDÍŃ ÁHMIYETI

Jiemuratova G.Ó.,

*Qaraqalpaqstan Respublikası
pedagoglardı jaña metodikalargá
úyretiw milliy orayı ađa oqıtıwshısı*

Xodjaeva G.A.

*Qaraqalpaq mámleketlik universiteti
professorı w.a., g.i.k.
Nókis qalası, x.guli.68@mail.ru*

Mámleketimiz innovacion rawajlanıw jolında, tezlik penen rawajlanıp baratırǵan bir dáwirde keleshegimiz dawamshıları bolǵan oqıwshılardı, olardıń bilim hám konlikpelerin mámleketlik bilimlendiriw standartları tiykarında payda etiw, aldınǵı shet el tájiriybeleri, xalıqaralıq ólshem hám talapları tiykarında bilim beriw úlken áhmiyetke iye.

Sonlıqtanda búgingi kúni ulıwma orta bilim beriw mekteplerinde sırt el tájiriybelerinen paydalanıp Milliy oqıw dástúrińiń engiziliwi hám usı tiykarında jaña sabaqlıqlardıń jaratılıwı tálim sıpatın asırıwdıń dáslepki qádemlerinen biri desekte qátelespeymiz. Bul sabaqlıqlar 4-K modeli tiykarında jaratılǵan bolıp ol oqıwshılarda imtixanǵa emes XXI-asirde zárúr bolǵan kónlikpelerdi payda etedi. Sebebi mámleketimizde Ózbekstan Respublikası Prizidentiniń 2017-jıl 7-fevraldaǵı “Ózbekstan Respublikasınıń jáne de rawajlandırıw boyınsha háreketler strategiyası tuwralı” PP-4947-sanlı pármánı menen tastıyıqlanǵan “2017-2021-jıllarda Ózbekstan Respublikasınıń rawajlandırıwdıń bes basqıshlı baǵdarı boyınsha Háreketler strategiyası” sheńberinde Ózbekstan bilim sıpatın bahalawda jaña monitoring sistemasın xalıqaralıq bahalaw baǵdarlamaları járdeminde anıqlaw hám salıstırıwǵa tiykarlangan sistema engizildi [1, 2]. Bul xalıqaralıq bahalaw baǵdarlaması oqıwshılardıń dóretiwshi hám sın pikirlewine, iyelegen bilimlerin ómirde qollay alıw qábiyetlerine baha beriw keyinshelli bul kónlikpelerdi rawajlandırıwǵa xızmet etedi.

4K modeli degenimiz bul óz atı menen 4kónlikpeni óz ishine aladı:

1.Kollaboratsiya- Sabaqlıqlar oqıwshılardıń jámaátte islew qábiletin rawajlandırıwǵa járdem beretuǵın tárizde dúzilgen. Bul oqıwshılargá sheriklik qılıw, nátiyjeli pikir almasıw hám óz-ara qollap-quwatlaw kónlikpelerin úyreniwge kómelesedi.

2.Kommunikativlik- Oqıwshılar óz pikirlerin anıq, ayqın ańlatıwǵa, sáwbetlesin tınlawǵa hám túsiniwge, maǵlıwmattı jetkiziwde til qurallarınan ónimli paydalanıwǵa úyrenedi.

“GEOGRAFIYA – KELESHEKKE KÓZ-QARAS”

atamasındaǵı Respublikalıq kólemdegi ilimiy-teoriyalıq konferenciya

3. Kreativ pikirlew- Oqıwshılar óz maqsetlerine erisiw ushın jańa jantasıwları qollawdı úyrenedi, innovaciyalıq sheshimlerdi islep shıǵadı hám dóretiwshilik mashqalaları sheshiw kónlikpelerine iye boladı.

4. Kritikalıq (sın kóz-qaras) pikirlew- Oqıwshılardıń informaciyanı sın kózqarastan bahalaw, óz pikiri hám oy-pikirlerin qalıplestiriw kónlikpelerin rawajlandırıwdı óz ishine aladı. Oqıwshılar mashqalalarǵa (analiz) baqlaw kóz qarastan qarawdı úyrenedi hám logikalıq pikirlew arqalı óz kóz qarastan, pikirin qalıplestiredi [2, 15].

Bul kónlikpeler rawajlanıw dáwirinde hár qanday tarawda, kásipte yaki hár bir haqıyqıy turmısta qollanıladı. Sonlıqtanda búgingi kúnnen baslap balalarda bul kónlikpelerdi qalıplestiriwge jeterlishe itibar beriliwi kerek.

4K kónlikpelerdi oqıwshılarda qalıplestiriwde eń dáslep oqıtıwshılardıń ornı ayrıqsha. Sebebi bul kónlikpeler oqıwshılarda óz-ózinen rawajlanbaydı. Dáslepki waqıtları oqıwshılar sabaq waqtında materiallardı oqıtıwshılardıń sózlep beriwinen, sabaqlıq tekstlerinen ózlestiriw arqalı bilimgerge iye boldı lekin jámáát bolıp bir-biri menen óz-ara pikir almasıp, dóretiwshi óz betinshe tapsırmalar orınlamaytuǵın edi. Demek bul usıldıń bir tárepleme baǵdarlanǵanlıǵı, búgingi kún ushın zárúr bolǵan óz betinshe kreativ iskerligi, ózin-ózi rawajlandırıw texnologiyaları arqalı toparlarda jámáát bolıp birge islesiw, sın pikirlew qábiletlerin rawajlandırmaıdı. Sebebi búgingi kúni globalıw dáwirinde dóretiwshilik penen pikirlew, xabarlarǵa sın-kóz qarasta bolıw hám adamlar menen qarım-qatnas qılıw qábileti tek mektep ishinde emes al turmısta da júdá áhmiyetli. Bul kónlikpeler oqıwshılardıń maqsetlerine erisiw strategiyasını islep shıǵıwına hám hár qıylı mashqalalı jaǵdaylardı, wazıypalardı sheshiwge járdem beredi. Solay eken sabaq-oqıwshılardıń tek ǵana pán boyınsha bilimlerdi ózlestiriwi, úyreniw hám qollanıwı emes óz betinshe islew qábiletin rawajlandıratuǵın, ózin-ózi basqarıw hám jámáát bolıp islewde úyretuǵın orın bolıwı kerek [3, 67]. Oqıtıwshılardıń sabaq dawamında paydalanatuǵın metodları arqalı qalıplesetuǵın 4K kónlikpeleri rawajlandırıladı (1-keste)

1-keste

Oqıtıwshılarda 4K kónlikpelerin qalıplesetiriwde rawajlandırıw

Interaktiv metodlar	«4K»	Kónlikpelerdi rawajlandırıw juwmaǵı
SWOT analizi	Kommunikaciya/ kritikalıq, kolobaraciya	Analiz hám sintezleymen Juwmaq shıǵaraman
“Quramalı hám apiwayı” sorawlar	Kreaiwlik, Kritikalıq	Álemdi úyrenemen Mashqalanı sheshemen

“GEOGRAFIYA – KELESHEKKE KÓZ-QARAS”

atamasındaǵı Respublikalıq kólemdegi ilimiy-teoriyalıq konferenciya

4 Tárep metodi	Kommunikativ/ kolobaraciya	Toparlarda isleymen Analizleymen Óz betinshe izlenemen Toparlarda isleymen
SORBONKA texnikası	коммуникация	Bekkemleymen Ózimdi basqaraman Tez eslep qalaman
“Sizge qıyın sorawım bar” metodi	Kommunikativ/ kolobaraciya kritikalıq kreativlik	Ilimdi úyrenemen Temanı ózlestiremen Juwmaq shıǵaraman Toparlarda isleymen

Juwmqlastırıp aytsaq búgingi kúni Milliy baǵdarlama arqalı jaratılǵan sabaqlıqlardıń tiykarǵı qásiyetlerinen biri-olardıń 4K principini tiykarında islep shıǵılǵanlıǵı. Yaǵnıy bunda maǵlıwmatlardı tek oqıw-jazıwdı úyreniw menen sheklenip qalmaydı. Oqıwshılar pánlerdi emes, al XXI ásrde zárúr bolǵan turmıshlıq kónlikpelerdi de úyrenedi.

Paydalangan ádebiyatlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «2022-2026 yillarda xalq ta'limini rivojlantirish bo‘yicha milliy dasturni tasdiqlash to‘g‘risida»gi 11.05.2022 yildagi PF-134-son Farmoni, (Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 11.05.2022 y., 6/22/134/0407-son).
2. Компетенции «4К»: формирование и оценка на уроке. Учебник// М.-2019. Стр.156
3. Ходжаева Г.А., Жиёмуратова Г.Ө. География сабақларын оқытыўда өзбетинше тапсырмаларды пайдаланыўдың әҳмийети.// Илим хәм жәмийет, №2, 2020. 66-68 б.
4. Tursinbaevna G. R. et al. The use of interactive methods on the topic of geographic shell and its properties //Asian Journal of Multidimensional Research. – 2021. – Т. 10. – №. 8. – С. 145-149.
5. Ходжаева Г. А., Гаурова Р. Т., Турдибекова З. М. Talabalarning ijodiy geografik qobiliyatini rivojlantirishda muammoli talim texnologiyalardan foydalanish //Бердақ номидаги Қорақалпоқ давлат университетининг ахборотномаси. – 2023. – Т. 1. – С. 59.
6. Ходжаева Г.А., Жиёмуратова Г.Ө. География сабақларын оқытыўда өзбетинше тапсырмаларды пайдаланыўдың әҳмийети.// Илим хәм жәмийет, №2,2020. 66-68 б.
7. Ходжаева Г.А., Жиёмуратова Г.О. География пәни сабақларында аўызеки методтан пайдаланыўдың әҳмийети // Вестник Каракалпакского государственного университета, №3, 2021. 85-88 стр.